

*Jag vaknar upp av att bilar tutar och människor skriker. Sängen jag sov i är full med löss, mina kex som var min planerade frukost är svarta av myror men solen skiner och det är morgon i staden Palu i centrala Sulawesi.*

Sulawesi är beläget öster om Borneo och är kanske mer känt som Celebes.

På 1530-talet konverterade de flesta av öborna till islam. Folket var havs-zigenare från början; bugis och makassarese. På 1600-talet startade de handel med kryddor och andra varor. 1666 var holländarna ivriga att ta över handeln vilket de gjorde genom blodiga krig. Kriget varade i ett år innan man från Makassar gav upp.

När jag lämnade Sverige för drygt en månad sedan var planen att åka till Nya guinea, Irian jaya i Indonesien. Detta var för att vandra i den mer otillgängliga delen av bergskedjan Puncak jaya. Denna dröm blev snabbt tillintetgjord när jag anlände till Bali och fick närmare kontakt med turistkontoret. Irian jaya var otillgängligt för resenärer på grund av att lokalbefolkningen hade betett sig illa – detta sa man naturligtvis inte men det var underförstått. Indonesien har under långa tider tvångsflyttat folk från Java till Irian vilket inte har mottagits väl av lokalbefolkningen.

Såvida man inte hade lust att resa till den mycket turistbelastade staden Wamena i Baliem-dalen såg det mörkt ut. Baliem-dalen hyser en del riktigt ovanliga företeelser bland djur, växter och människor. Danifolket, som tidigare använde penisfodral och stenyxor, är bland annat en sådan företeelse. Kvinnor som går barbröstad är också en sak som man får försöka vänja sig vid under ett besök. Tyvärr har området på många håll blivit överexploaterat och guideföretagen flockas. Även idag lovar turistarrangörer att det finns ca 10% av Dani-folket som använder denna beklädnad, om inte kan de utrusta sig med penisfodral eller visa bysten inför kameran för några dollar. Hela apparaten lät osmaklig i mina öron, så det fick bli något annat. Istället beslöt jag mig således för att resa till ön Sulawesi. Här finns många endemiska arter av både växter och djur (arter som endast existerar i ett område). Mitt stora mål var att få en så kallad Babirusa, eller svinhjort, på bild ute i regnskogen.

Min resa från Bali gick via Lombok till Sumbawa, en resa jag gjorde i ett sträck för att spara tid. Detta var ett otroligt dumt beslut eftersom det tog 32 timmar på olika bussar som var överfulla med folk och prylar av olika slag. Folk sov på varandra och så fort man rörde sig stötte man alltid till någon som blev mindre glad. Under en period satt jag med ett spädbarn i famnen som kvinnan bredvid mig hade överlämnat för att få plats med en väninna eller något liknade i knäet. Efter några timmar började jag förstå tekniken i bussresandet. Det gjorde inget att man vilade sig mot sin grannes axel eller att man sträckte ut benen en stund framför allas ansikten, det var helt ok. Detta gjorde resten av resan något bättre. De sista timmarna på bussresan steg två holländska turister på bussen. Mannen var mycket irriterad över att åka denna typ av buss och blängde surt på alla i sin närvaro. Plösligt fick han syn på mig sittande några rader bak i bussen och sa högt och tydligt "What a fucking place, it's like a zoo!" Jag bara log mot honom och kunde inte fatta hur man kunde uttrycka sig på det viset framför alla dessa indonesier, där säkerligen en del förstod engelska. Hade det varit i Sydamerika skulle han säkerligen ha fått ett eller annat problem på halsen genom att ta till sådana ord i lokalbefolkningens närhet. Men inte i Indonesien, där man nästan kan bete sig hur som helst utan att folk tar illa upp.



## Komodo

Otroligt nog var vi slutligen framme på Sumbawas östra sida och det enda som återstod var båten till Komodoöarna. Öarna som jag längtat efter att få se sedan jag var liten var nu inom räckhåll. Jag hade stora förhoppningar om att denna färja skulle vara bättre än de mellan Bali - Lombok och Lombok - Sumbawa. Vi anlände tidigt på morgonen och hade gott om tid att köpa biljetter och slappna av. Min rygg var riktigt öm och benen var som spagetti, så några minuter i horisontalt läge skulle naturligtvis inte skada. Jag letade rätt på en plats utmed kajen där jag lade mig för att vila. Det tog inte många minuter innan två australiensare, far och son, hade hittat samma plats som jag. Problemet var det att de inte ville vila eftersom de redan tillbringat en natt på stället och de hade gott om öl med sig. De föreföll även vara mycket generösa med drycken. Efter några flaskor öl var det onda i kroppen som bortblåst och skratten från vår trio på kajen blev allt högre. När väl färjan kom visade det sig att mina förhoppningar om färjans kvalité besannats. Det var begränsat med folk och alla fick en plats att sitta på. Vår fest fortsatte på soldäck och en del indonesier anslöt sig till vårt gäng. Ju längre tiden gick och ölen fick verka, desto djupare och andligare blev diskussionerna. Till slut bröt den ena av de två australiensarna ut i gråt efter ett inlägg jag gjort i debatten. Det var sonen som visat stort intresse för filosofi och då främst den sydostasiatiska. Jag tog till en av min morfars gamla slagdängor: "Den som inte varit doppad i helvetet vet inte att han är i paradiset". Australiensaren blev så rörd att han mellan tårarna tackade mig för dessa ord. Det hör till historien att mannen hade rest runt så gott som oavbrutet i nästan 10 år bara i Indonesien. Detta kan göra den mest garvade personen speciell. Eftersom han talade flytande indonesiska gjorde han en fri översättning till de indonesier som satt inom 10 meters avstånd. Reaktionen varierade från en förstående nickning till ett oförstående leende.

Mitt ute i havet stannade båten för att möta en mindre båt som skulle ta oss till Komodoön. Jag tog farväl av australiensarna som skulle vidare till Flores. På den nya båten gick det snabbt och lätt och vi närmade oss Komodo med stormsteg. Ungefär hundra meter framåt i riktningen vi färdades med båten såg havsytan ut att bara försvinna ner i djupet. Båtmannen styrde något till höger om öppningen och verkade inte ta någon större notis om fenomenet. När vi närmade oss hålet blev det uppståndelse bland passagerarna. En jättevirvel hade skapats utanför Komodoön och skulle lätt kunna sluka en båt i en ekas storlek. Mannen som styrde båten log när han såg all uppståndelse. Någon frågade om det var farligt. Han fick till svar att virvlar var vanliga runt öarna. Så fort öns stränder var inom synhåll skannade jag snabbt av terrängen för att få syn på de stora varanödlorna ön hyser. Det tog inte lång tid innan min önskan att få se en drake gick i uppfyllelse.

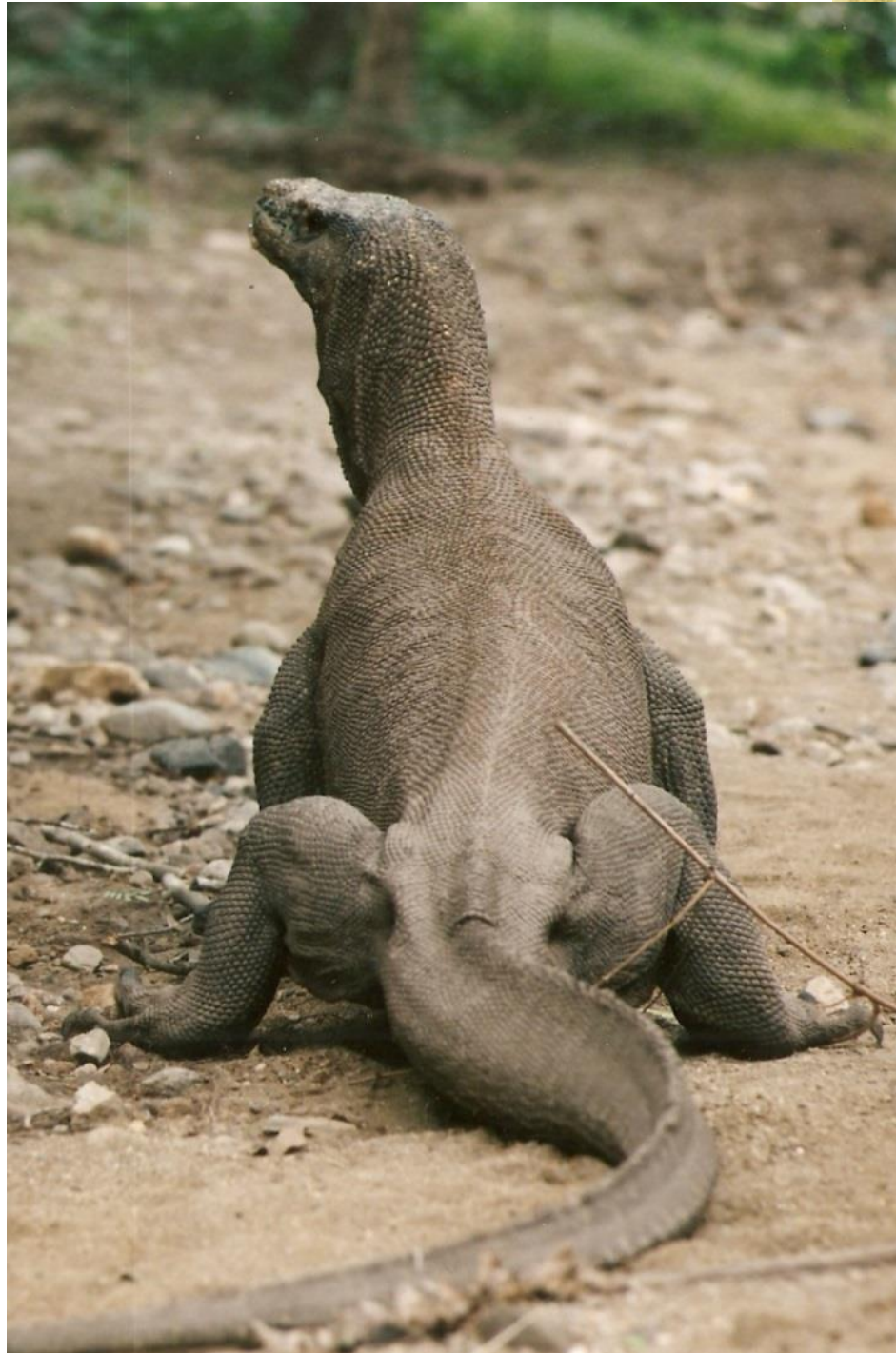
Drygt 300 meter från båten uppe på stranden vilade två stora drakar. Det var en dröm att äntligen få se dessa urtidsdjur som man tidigare endast sett på tv med Sir David Attenborough i spetsen. Mina ögon kunde inte släppa taget om de två enorma ödlor som nu endast var 100 meter ifrån oss. Till min förvåning blev vi ildsatta ett stenkast från ödlorna, utan några staket eller galler som skydd mot öns effektiva jägare. Det hela var förvirrande. Två amerikaner tittade med förvånade ansikten på mig och tänkte nog detsamma som jag själv. "Undrar om de har ätit och är mätta", sa jag till amerikanerna. "Ja, det får vi verkligen hoppas" fick jag till svar. Jag blev tilldelad ett rum tillsammans med amerikanerna som visade sig vara mycket trevliga. De var på genomresa i Indonesien och hade målet att resa jorden runt. Båda studerade ekologi och var naturligtvis mycket intresserade av djur och natur, vilket hade lett dem till Komodoön.



Kvällen började närma sig och vi satt på en veranda utanför bungalowen och diskuterade djur och natur i största allmänhet. Naturligtvis smög sig även ämnet filosofi in i diskussionerna, som det som regel gör när långresenärer möts. Efter ett tag beslöt jag mig för att gå de ca 100 meterna till det lilla matstället för att köpa lite dryck. Mörkret hade lagt sig och man kunde endast skymta den snirklande gången av stenplattor som ledde fram till fiket. När jag kommit halvvägs upptäckte jag att jag inte var ensam på gången. Det var helt klart något som rörde sig ca fyra meter framför mig. "Satan!" tänkte jag när jag plötsligt såg att en komododrake hade valt samma väg som jag, tack och lov med käftarna riktade från mitt håll. Jag tog några steg bakåt och småjoggade tillbaka till bungalowen. Jag berättade om min stora upptäckt och de båda amerikanerna visste inte om jag skämtade eller talade sanning. Vi rusade snabbt tillbaka till stället där jag såg ödlan och fick mycket riktigt syn på den en bit fram. Alla var fantastiskt upphetsade och när varanen vek av från stigen skyndade vi oss att meddela folket vid matstället. Den indonesiske mannen, som inte verkade det minsta berörd, sa dock att vi skulle vara försiktiga när vi gick ensamma och helst undvika att gå i mörkret. "Ja, men då är de inte så farliga som vi trodde" tänkte vi. Efter att ha slängt ur oss detta påstående fick vi dock höra den ena historien efter den andra om hur folk hade blivit lemlästade och uppätta av de stora ödlorna. På en gång kändes vägen hem till bungalowen inte så säker längre. Vi lyckades dock ta oss de 100 meterna till vår veranda utan att bli varanmat.

Morgonen därpå beslöt vi oss för att prova lyckan med en vandring inåt mitten på ön. Vi var tidigt uppe med kamerorna i högsta hugg och förväntningarna var höga. Vi valde att följa en väl upptrampad stig som gick från kajområdet och upp i bergen. På detta sätt borde vi inte ha några problem att hitta tillbaka till utgångsplatsen. Marken var torr och buskvegetationen var låg, precis så låg att den skulle kunna gömma en 100 kilos varan ungefär en, två eller tre meter framför en. Vi vandrade ganska långsamt så att vi inte skulle överraska någon halvsömnig varanödlan som låg och solade på marken. Efter ett tag blev vi djärvare och tempot ökade samtidigt som blickarna riktades mot helt andra mål än vad de borde. Ön bjöd på fascinerande växter och insekter som bara var tvungna att undersökas.

Plötsligt knyter sig magen och kroppen blir alldeles stel. Med ena benet i luften stannar jag upp i rörelsen som om jag blivit till is. En varan ligger och solar ca två meter ifrån mig. Jag känner en hård knuff i ryggen och jag stapplar fram någon decimeter. Amerikanen bakom mig ser naturligtvis inte att jag stannar och går därför rakt in i mig. Jag hinner knappt reagera förrän den stora draken blixtnsnabbt störtar iväg och in bland de högre buskarna motsatt vår position. Vi står stilla och tittar runt oss, det kunde ju vara att han hade kompisar i närheten. Till slut bryter vi ut i ett hysteriskt garv alla tre. Tänk om han legat med huvudet mot oss, undrar vad som hade hänt då? Eller om vi hade trampat på honom? Många frågor gick genom huvudet och inte en enda gick att besvara. På vår fortsatta färd var vi betydligt mer observanta och höll nog utkik efter allt som liknade komodoaner.





Efter en tids vandrande genom tät vegetation, som lyckats riva upp en god del av huden på våra bara ben, kom vi till ett brant parti som såg ut att vara en uttorkad floddravin. Vi beslöt oss för att söka oss ner i ravinen eftersom det borde vara något svalare där nere. Solen var riktigt stark och vinden var så gott som noll och intet. Vägen ned var besvärlig och de löv som låg i slutningen fungerade som utmärkt glidunderlag. Efter ytterligare några rivmärken var vi nere i ravinen som var tom på vatten. Troligtvis fanns här nog endast vatten under den regniga delen av året. Rötterna på kanterna av ravinen bildade ett nät, nästan som en ridå med en hålighet bakom. Tanken att komodovaranerna höll till bakom rötterna dök naturligtvis upp. Efter en närmare titt på flodfåran upptäckte vi flera spår från varaner som troligtvis strosat genom området på jakt efter mat, en mumsig hjort eller gris kanhända.

Vi beslöt oss för att följa flodfåran nedströms eftersom träden och buskarna som hängde över den tio meter breda ravinen gav perfekt solskydd. Redan efter 200 meter såg vi en omisskännlig rygg torna upp sig framför oss. En riktig bjässe låg på högra sidan av flodbrinken och vilade. Vi log mot varandra och började göra i ordning kamerautrustningen. Draken verkade inte ha märkt oss så vi fortsatte fram mot den. Underlaget var sand som gjorde det lätt att smyga, det hördes inte ett ljud från våra kraftiga kängor. När vi befann oss ca 20 meter från draken såg vi att den låg och tittade på oss. Den hade naturligtvis uppmärksammat oss för länge sedan men gjorde sig inte besvär att flytta på sig. Kamerorna började knäppa och man kände sig plötsligt som en riktig naturfotograf. Draken var dock inte speciellt begeistrad över vår entusiasm utan började röra sig nedströms. Vi följde efter, hack i häl. Efter ett tag blev vi modigare och modigare på vår jakt efter den perfekta bilden. Jag tog några rejäla steg och befann mig nu endast tre meter från den tillsynes gigantiska ödlan. "En livs levande dinosaurie", tänkte jag.

I samma sekund stannar draken och jag är på väg att gå rakt in i det enorma djuret. Varanen vänder sitt huvud mot mig och vänder sig halvvägs åt vårt håll. En lätt panikkänsla går genom kroppen innan jag studsar tillbaka några meter. Vi ser varandra i ögonen och hjärtat är i halsgropen på mig. Plötsligt hör jag en av killarna bakom mig skrika "There is one more!" En lätt huvudvridning åt höger avslöjar ännu en drake som är på väg ner i ravinen. Vi backar samtidigt bakåt och draken framför oss poserar stolt medan den högra draken närmar sig med bra fart. Vi får en rejäl fart på benen uppströms och ser hur höger drake sackar av farten när den väl kommit ned i ravinen och vi saktar ned. Vi bestämmer oss för att lämna ravinen eftersom vi troligtvis inte är de enda som söker skugga här nere. Efter en kortare vandring på en bergssida fick vi se ytterligare fyra drakar, dock på längre avstånd.

På vägen hem mötte vi en grupp med andra resenärer som vi tidigare mött vid bungalowområdet och de såg slitna ut efter vandringen. Deras guide sa några väl valda ord angående vår ensamvandring, vilken han ansåg vara högst olämplig. Vi instämde och anslöt oss till gruppen med protester från vissa av deltagarna: "Har ni tagit er hit så kan ni ta er hem själva också". Guiden ledde oss genom det karga landskapet och berättade med fantastisk inlevelse om drakarnas beteende och vanor.





Plötsligt fick vi syn på en liten prick uppe på en av bergssluttningarna. Guiden tog några steg tillbaka för att inte bli nedtrampad av folk som skulle ta bilder av den lilla pricken som visade sig vara en komodovaran. Efter den händelsen var alla upprymda och guiden visade oss tillbaka till stigen som ledde till bungalowområdet. En man klappade en av amerikanerna, som var med i ravinen, på axeln och sa att det var tur att vi anslöt oss till gruppen så att vi fick se en drake. Amerikanaren såg på mig med ett brett leende.

## **Flores**

Efter ytterligare en natt på Komodo tog jag färjan till grannön Flores för att vila upp mig ett par dagar med sol och bad. På färjan träffade jag en surfare från Australien som släpat med sig tre stycken surfingbrädor från Bali – ett mycket beundransvärt företag som jag tror jag hade stått över om jag själv fått välja. Vi kom bra överens och beslöt oss för att dela rum i Labuhanbajo för att spara lite pengar.

Labuhanbajo var staden där färjan anlände på ön Flores. Solen stekte och det kändes underbart att vara på ön som var en riktigt frodig och bergig plats. Stränderna som mötte oss i Labuhanbajo var fantastiska, små fiskebåtar korsade havet utanför och platsen verkade ganska trivsamt. Australiensaren föreslog ett dopp i havet efter att vi checkat in på det billigaste hotellet i staden. Jag protesterade inte eftersom jag höll på att stekas levande av den starka solen. På vägen ner till stranden stötte vi på några barn som hoppade och klängde på oss för att sedan plötsligt springa bort till en välklädd turist. Ungarna gjorde samma utspel mot mannen. När barnen var borta såg vi hur han snabbt ändrade ansiktsuttryck – plånboken! Mannen insåg ganska snart att det var lönlöst att följa efter barnen som nu var utom synhåll. En indonesier ställde sig för att prata med den rånade mannen. Som tur var hade vi inga värdesaker på oss vilket gjorde att vi bara skrattade åt situationen. Detta var den första och sista gången jag sett någon bli rånad i Indonesien.

Väl på stranden började naturligtvis det obligatoriska djupa resesnacket bubbla upp men av en lite annan karaktär. Denna långtidsresenär var, som de flesta andra långtidsresenärer, något speciell. Med fokus på kroppens välbefinnande varken rökte han eller drack någon alkohol. Han var otroligt mån om att berätta om konsistensen på sin egen avföring vid de mest opassande tidpunkter, exempelvis vid middagar. Emellanåt fick han ett och annat raseriutbrott mitt på ljusa dagen när man gick som lugnast på gatan. Detta fick mig att snart lämna Labuhanbajo och den surfande australiensaren.



## **Bajawa**

Efter en bussresa på tio timmar genom ett fantastiskt grönt och kuperat landskap, med vattenfall och underbara fjärilar i alla de färger, nådde jag bergsbyn Bajawa. Här fick jag problem direkt. Det var en av medpassagerarna, en liten gumma, som talade om för mig att jag hade betalat för mycket för biljetten hit och borde få tillbaka en del av kostnaden. Detta gjorde mig väldigt arg av någon anledning. Med tanke på att skillnaden endast rörde sig om några kronor så kunde man förstås bara ha låtit händelsen glida förbi, men inte denna gång. Jag kallade till mig konduktören och berättade på dålig indonesiska att jag hade betalat för mycket. Han tittade på mig som om jag skämtade, men det gjorde jag inte. Han skyllde på chauffören och sa att jag skulle ta en pratstund med honom när vi stannade i Bajawa. Detta var min intention också.

Framme vid sista hållplatsen smiter chauffören ut och runt bussen men jag lyckas ta mig runt från andra hållet och träffar på honom bakom bussen. Han hånlar åt mig och skall fortsätta rätt fram men jag stoppar honom med armbågen så att han blir fastklämd mellan bussen och mig själv. Han blir ursinnig och sliter sig lös och börjar gå mot ett tiotal indonesier som sitter och snackar på en trappa i närheten av busshållplatsen. Jag följer efter med raska steg och är fast besluten att inte ge mig. Framme vid hopen av folk sätter han sig mitt ibland dem och skrattar mot mig, i tron att han är säker bland sina kompisar. Jag stirrar ilsket in i mannens ögon. Mitt ansikte befinner sig ca 10 cm från mannens och min näve som fattat grepp om mannens skjorta kramar allt hårdare. Jag är totalt ursinnig. Plötsligt förändras hans ansiktsuttryck från skrattande till gravallvarligt. Jag är nu övertygad om att någon av oss skall råka riktigt illa ut. Mannen samlar sig och tar upp en sedel ur bröstfickan och räcker den till mig. Efter detta vänder jag mig om och går. På vägen in mot byn ångrade jag djupt mitt sätt att hantera situationen. "Hur i helvete kunde jag vara så dum?", tänkte jag. Jag var inte ett dugg bättre än vissa av de där (wannabe) popsnöre-resenärerna som jag själv såg ner på.

Senare på dagen tog jag in på ett riktigt sjaskigt hotell där jag träffade en fransman, Pierre, och en engelsman vid namn Peter. Dessa två hade precis börjat sin resa och var fulla av energi vilket gjorde att man själv blev något medryckt. Detta ledde till en något märklig fest på hotellet där mer och mer folk strömmade till och den ena rövarhistorien skulle överträffa den andra. Senare på kvällen, över ett glas dålig whiskey, visade det sig att de båda var välberesta och hade intentioner att vara på resande fot i ett år. Peter var den typen som helst ville resa på ett mer tryggt och säkert sätt och ansåg redan nu att han var "off the beaten track, big time". Pierre var däremot tvärtom och berättade om vilda fester och eskapader i Sydamerika som han höll väldigt kärt och där han hade tillbringat mycket tid, speciellt i Colombia. Han berättade om en flykt från ett brasilianskt fängelse och hur han lyckades ta sig ur främlingslegionen i Franska Guyana. Efter en liten vadslagning med hotellägaren under kvällen bestämde vi oss för att bestiga berget Gunung Inerie (2245 m ö h ) som inte låg så långt från Bajawa. Så tycktes det åtminstone när man såg på det från den uteplatsen där vi satt. Efter några minuter glömdes detta bort och festen fortsatte i hyfsat tempo.



Nästa dag vaknade vi upp, något härjade av festandet dagen innan. Samtliga av oss var dock så pass envisa att vi höll masken för varandra gällande baksmällan och hävdade bara motsatsen: "Här var det ingen fara, nej". Efter en frukost som nätt och jämt gick ner bar det iväg med buss mot berget. "Något sent, men vadå? Det var ju inte så högt", tänkte vi. Vår vandring uppför berget började vid några betesmarker där kreatur betade. Torrt gräs och taggiga buskar var det gott om. Klockan var nu redan 9:00 och solen var ganska högt uppe på himmelen. Efterhand blev stigarna allt brantare och vi började inse att vårt vattenförråd var mycket begränsat, 0,5 liter per man och med en redan tämligen dränerad kropp. Marken förändrades snabbt från hårdstampad jord till lös vulkansand som lätt hamnade i skorna och skavde. Detta betydde även att två steg fram inte nödvändigtvis gjorde att man kom någon vart. Peter, som inte var direkt van vid denna typ av strapatser, började må dåligt och fick ta pauser hela tiden. Pierre däremot tog aldrig pauser, han påstod att det bara skulle ge honom stela ben. Jag själv låg mittemellan och kämpade och försökte vara någon form av länk mellan de två. Jag lovade mig själv att detta skulle bli det sista berg jag besteg. Efter några timmars slitande började vi skönja toppen, vilket vi till en början var riktigt glada för, men det fanns en hake. Vulkansanden låg extremt brant här och ett felsteg kunde resultera i en glidning ned till betydligt lägre höjd: sisådär en 200 meters färd. När Peter fick syn på branten brast han ut i tårar. Jag var inte något vidare munter själv men vi var ju så nära. Solen gassade och svetten rann om oss. Den lilla byn vid bergets fot syntes bara sporadiskt på de dimmiga moln som snabbt seglade förbi.

Med hjärtat i halsgropen fortsätter vi uppför sandbranten. En bit upp i branten hör jag ett hjärtskärande skrik bakom mig. Jag vänder mig om försiktigt och försöker hålla jämn vikt på fötterna. Nedanför mig ser jag Peter som tittar förskräckt på mig. Han har börjat glida! Hans ansiktsuttryck visar panik och rädsla, en hemsk syn. Han gräver ner händerna i sanden för allt vad han är värd. Tack och lov stannar färden efter bara femton meter och Peter blir sittande. Det tar mig en halvtimme att försöka få honom till att fortsätta. Men till slut fortsätter han upp som om han vore i koma.

Pierre var den förste av oss upp på kraterkanten, med ett vrål och armarna högt upp i vädret skrek han av glädje. Det tog ett tag innan alla tre var samlade. Peter blev tårögd och sjönk ihop på kraterkanten. Vi stirrade ner i vulkankratern som inte såg ut att ha någon botten, åtminstone inte som man kunde se härifrån. En tjock dimma välvde in över berget vilket vi enbart var glada över eftersom solen därmed fick ett uppehåll i sitt arbete att förvandla oss till kolbitar. Solen hade fått oss till att göra slut på våra sista droppar vatten och med detta i tankarna såg nedfärden inte så ljus ut.

Platsen vi stod på var inte den högst belägna, utan den högsta platsen befann sig på andra sidan av kratern. Den svarta kraterkanten såg inte helt gästvänlig ut. Ett fall ner i kratern skulle nog leda till döden, men om man ändå överlevde skulle det vara ett tufft arbete att ta sig uppför de lodräta kanterna. Vi var tvungna att vandra runt hela kratern som var ca 300 meter tvärsöver. Den enda haken var en upphöjning som utgjorde en tio meter hög vägg ungefär halvvägs till toppen. Vid närmare besiktning var det en bergvägg som blockerade vägen helt. Att gå runt den var inget alternativ eftersom yttre sidan var full med lös vulkansand och inre sidan var av uppsprucken lavasten, vilken inte skulle hålla att klättra på. Vi tittade på väggen och försökte hitta en väg upp. Eftersom jag var klättraren i gänget fick jag äran att ta mig upp först. Klättringen gick ganska bra ända upp till kanten men väl där blev det något knivigare. Klippan var alldeles lös och var än jag satte fötter eller händer rev jag bara bort lavastenen. Även om klippan endast var tio meter var känslan något helt annat. I den extremt utsatta placeringen av klippan kändes det som att befinna sig högt upp på en bergvägg.

Plötsligt känner jag hur jag mister balansen och faller baklänges. ”Hoppas jag landar mjukt”, tänker jag. Men i sista stund lyckas jag få tag i ett skapligt handgrepp som håller. Benen mister sitt fäste och jag hänger i bara armarna. Nedanför hör jag hur de båda karlarna svär på franska och engelska om vartannat.

Väl uppe var det Peters tur. Vid detta laget brydde han sig inte längre – han verkade ha blivit immun mot sin egen rädsla. Med lite vägledning lyckades även han att ta sig upp och till slut även Pierre. Nu stod vi äntligen på toppen av vulkanen helt utmattade och något nedkylda. Dimman låg tät och det fanns svaveldoft i luften. Huvudvärk hade vi alla och humöret var inte direkt på topp. Vi insåg ganska snart att vi inte kunde ta samma väg ner som vi tog upp, det skulle bli för farligt. Våra ögon sökte febrilt över kanten efter en väg nerför vulkanen som förhoppningsvis skulle vara lämpligare än den vi tagit på väg upp. Mellan dimmorna kunde man skimta bergets sidor. På den sydöstliga sidan såg det ut som om det fanns ganska tät växtlighet, låg skog eller buskvegetation. Vi beslöt oss för att försöka denna väg, på det sättet skulle vi kunna hålla oss i grenar och små träd för en tryggare nedfärd. Vi tog den väg som såg ut att vara mest beklädd med vegetation. Vi var extremt törstiga och hoppades på att hitta någon form av frukt på vägen ner. Vi klättrade ner via raviner som bildats av regnvatten. Ibland tog de slut i tomma intet vilket gjorde att man fick klättra tillbaka och försöka hitta en annan fåra att klättra ned i. Detta tog mycket tid och var tämligen ansträngande, inte minst för psyket som fick sig en känga var gång vi gått fel.

Pierre sa vid ett tillfälle att en människa endast behövde två deciliter vatten per dag för att överleva, detta hade han lärt sig i främlingslegionen. Jag höll med samtidigt som jag kände hur benen började krampa sig och hade inga som helst intentioner att lyda min vilja. Peters ögon såg bedrövade ut och en märkbar irritation bubblade under ytan efter Pierres försök att få upp stämningen. Vi rörde oss nu genom lite högre vegetation som gjorde att vi fick välbehövlig skugga. Genom vegetationen fick vi syn på en by som låg nere i dalen. Det var inte samma by som vi sett på vägen upp och vi bestämde oss för att detta skulle bli vårt mål.

Helt oväntat hörs ett brak bakom oss. När jag vänder mig om kommer Peter rullandes mellan buskarna, färden stannar ca två meter ovanför mig. Peter vrider sig i smärta och han håller sig om benet som fått sig ett rejält sår på skenbenet. Vid detta laget är han helt förtvivlad. Han lägger sig bakåt och säger att han önskar att han vore död. Pierre muttrar något på franska och ger Peter en irriterad blick. Efter en provisorisk bandagering fortsätter vi nerför.

Det dröjde inte länge förrän snårskog övergick till högt gräs och samtidigt blev bergets sida flackare. Gräset var inte alls så lätt att gå i som man skulle kunna tänka sig. Hela marken bestod av stora stenar och klippblock gömda i gräset vilket orsakade en del blåmärken på smalbenen. Byn syntes nu tydligt och detta hjälpte mot tröttheten och snart blev humöret glatt och livat för alla medlemmar. Vi vände oss om och blickade upp mot berget. Vi lovade varandra att aldrig mer klättra ett så högt berg, vilket dock skulle visa sig vara totalt fel. Vädret på toppen såg nu riktigt otrevligt ut och vi gladdes åt att vi äntligen befann oss på marknivå.

Vi vandrade in i byn och fick ett svalt mottagande. Vår närvaro tycktes oroa byborna en smula och det var svårt att få kontakt med någon. Både runt byn och inne i den såg vi ett flertal megalitiska stenar som vi fotograferade. Några bybor blev kraftigt förbannade och viftade med händerna och ville att vi skulle försvinna. Vi gjorde som de ville – med vissa protester från Pierre – och tog första bästa transport tillbaka till Badjawa. Det blev en skåpbil med 19 andra personer i men detta var långt ifrån rekord. Jag och Peter beslöt oss för att sitta på taket för att slippa den värsta trängseln. I bussen satt en man med två hundvalpar i knäet. Valparna hade två kättingar som halsband och det såg obekvämt ut på de små hundarna som dessutom inte såg så välnärda ut. Pierre var dum nog att fråga mannen vad han skulle göra med hundarna. Mannen svarade ”makam” och skrattade åt västerlänningens korkade fråga.

”Makam”, som betyder mat på indonesiska, får Pierre att se rött. Han får mord i blicken och ställer till en ordentlig scen i det trånga utrymmet. Vid något tillfälle räcker mannen med hundarna ut tungan åt Pierre som snabbt drar fram den kniv han har i fickan. Han sveper den framför mannens ansikte som ett tecken på att han ska skära tungan av honom. Mannen blir skrämmd och ber chauffören att stanna bussen så att han kan hoppa av och komma undan den aggressive västerlänningen. Ironiskt nog stannar bussen mitt framför ett hus där det kommer en man gående med en nyavlivad fullvuxen hund som han har slängt lite nonchalant över höger axel. Pierre blir rasande och skriker ut samtliga av de svärord han lärt sig på indonesiska. Peter och jag sitter på taket och slipper bevittna stora delar av händelsen, dock är det svårt att missa det sista utbrottet från Pierre. Bussen far vidare och Pierre är irriterad under hela resan. Lite senare hoppade vi in i bussen och fick höra hela historien från en upphetsad Pierre.

Vid hotellet fick vi en välbehövlig tupplur innan vi begav oss ut för att äta senare på kvällen. Fötterna värkte och kramperna kom och gick där vi satt utanför en marknad vid ett gatstånd som sålde kycklingklubbor. Kycklingen var underbar och mannen var glad att få sälja klubbor i den stora mängd som vi drog i oss. Efter ett stort mål mat bar det tillbaka till hotellet. Efter några timmar knackade det på dörren till det rum som jag och Peter delade. Det var hotellägaren. Han såg riktigt skärrad ut och påstod att polisen var efter oss. Jag och Peter såg ängsligt på varandra. Plötsligt stod där en polisman utanför dörren och ville veta vem som hade hotat bygdens skollärare med kniv. Till en början nekade vi totalt till händelsen vilket var riktigt osmart. Polisen blev ursinnig och hotade med fängelse. Vi sa då att det var en vän till oss som hotat läraren på de där valparna som han skulle äta upp. Vi nämnde aldrig att han låg i rummet bredvid. Hotellägaren bad oss att be om ursäkt för vårt beteende, då skulle allt bli bra. Efter lite argumenterande fram och tillbaka, vilket inte ledde till något mer än att polisen blev ännu mer aggressiv, bad vi om ursäkt. På några sekunder förändrades polisens blick från att vara mordisk till glatt leende. Han påpekade dock att det kunde vara lämpligt att vi tog bussen till en annan ort följande dag. Vi nickade och så fort han gått dök vi in till Pierre och berättade hela historien. Pierre försökte spela cool och menade att poliserna i Indonesien var fjantar, annat var det i Sydamerika. Kommande dag löd vi dock polisens råd och hamnade på en buss mot Kelimutuvulkanen,

### **Kelimutu**

För att vara ett gammalt hippietillhåll måste man säga att Kelimutuområdet är ett ovanligt städat ställe. Vid första anblicken slås man av de frodiga dalarna som breder ut sig vid vulkanens fot. Vi tog in på ett hostel, Homestay Amina Moe, som hade bungalows av riktigt fin standard: rummen var rena och låg i en vacker miljö. Här var vi dock inte ensamma, mitt emot oss hade två engelsmän hyrt en bungalow. Dessa två tog livet med en klackspark och flödet av ganja i deras bungalow var frekvent. De var ständigt påtända och deras ambition att bestiga vulkanen och se de färgade sjöarna var långt borta men den fanns där. En av männen berättade om en olycka han råkat ut för på en öde strand i Timor. Han hade lyckats trampa på en sönderslagen flask och skurit upp en stor del av fotsulan. Hans kompis kom dock till undsättning och fick ut glaset ur foten. Han lyckades även konstruera ett provisoriskt bandage av lite rep och växtdelar som han hittat på stranden. Efter att detta var klart tillredde han en extra fet joint till sig och sin sårade kompis. De blev liggande på stranden några timmar tills några fiskare lyckades få syn på dem och tog killarna till en lokal medikus. Mannen visade upp foten som fortfarande var illröd och ihopsydd med en grov tråd och endast med ett fåtal stygn. Att det inte var en utbildad kirurg som varit framme och gjort jobbet var omöjligt att ta miste på men mannen var nöjd och glad trots den lite hafsiga operationen.

Sjöarna, som platsen blivit känd för, ligger på ca 1600 m ö h. Kratersjöarnas förändring av färg med tiden orsakas av mineral som frigörs i vattnet. Mineralen skiftar färg efter några år och ingen vet vilken färg det blir nästa gång. De boende i trakten tror att de dödas själar upptas av sjöarna, vilket låter ganska trist – vem vill spendera sitt andeliv i en sjö? Med andra ord så är sjöarna någon slags himmel eller paradiset för den lokala befolkningen.

Tidigt en morgon begav vi oss mot vulkankraternas. Stigen vi gick på tycktes gå parallellt med en bilväg vilket kändes mindre tilltalande. När vi var några hundratals meter från sjöarna och fick se att vi var ensamma på platsen blev vi naturligtvis glada över detta. Vi fick dock höra ett oroväckande ljud i bakgrunden. Våra farhågor besannades när en lastbil fylld med vita människor anlände mitt framför näsan på oss. Folket på lastbilsflaket vinkade och ropade åt oss, vi försökte behärska oss och lyckades. När vi plötsligt fick syn på sjöarna blev vi något besvikna. Det såg ut som ett övergivet stenbrott. Det var fortfarande ganska mörkt men de första solstrålarna började titta fram. När solen till slut fått vandra en bit upp på himlen såg även vi det vackra med sjöarna. Soluppgången avslöjade de färger som vi så länge väntat på att få se. En av sjöarna var turkos, en var brun och den sista skulle vara Coca-Colabrun men i mina ögon var den extremt lik den bruna sjön. Efter lite mat och dryck valde vi att åka med lastbilen ner igen eftersom denna var nästan tom. De flesta som tog lastbilen upp valde att gå ner från vulkanen för egen maskin. Vi stannade i Kelimutu några extra dagar för att vandra lite i bergen vilket var fantastiskt trevligt.

Efter vårt besök i bergen valde vi att resa mot havet än en gång. Vi hamnade i en fiskeby utanför staden Maumere. Boendet var riktigt primitivt och turisterna hade precis hittat hit. Byn var omgärdad av berg och regnskog vilket naturligtvis var mycket lockande så en dag beslöt vi oss för att besöka en grotta som låg några kilometer upp i skogen. Någon riktig vägbeskrivning fick vi inte och det hela kändes något skumt. Tidigare hade vi blivit varnade av folket där vi bodde men ingen ville berätta vad det var vi skulle passa oss för. Vi utgick ifrån att det var någon spökhistoria som skrämte upp folket. Indonesier tror på andevärlden och spöken, vilket jag fått erfara på tidigare resor i landet. Vår vandring gick förbi några mindre byar som såg riktigt risiga ut. Folket verkade vara missnöjda med vår närvaro och såg misstänksamma ut. Normalt blev vi oftast trevligt bemötta, speciellt på landsbygden. Vi hade vandrat i tre timmar när vi förstod att vi måste ha gått fel. Lite längre bort arbetade ett gäng skogshuggare.

Skogshuggarna blir förvånade att döma av deras miner. På dålig indonesiska frågar jag var grottan ligger. De svarar att det inte finns någon grotta i området. Under tiden börjar skogshuggarna att omringa oss sakta men säkert. Stämningen blir smått hotfull och blickarna riktas mot våra ryggsäckar. Pierre börjar naturligtvis lägga upp en plan på hur vi skall slå oss fria från skogshuggarna. En av männen börjar skratta högljutt och till en början tror jag att han inte är helt frisk. Jag frågar den man som tycks vara deras gruppleddare varför vi inte kan besöka grottan. Han svarar kort att det är tabu. Med andra ord så ljög han när han sa att det inte fanns någon grotta. Det är dock inte läge att kasta pekpinnar eller moralkakor på någon. Jag visar överdriven förståelse för deras tabu och börjar berätta om tabun som finns hos en del stammar på Sumatra och på Borneo. Detta fångar allas intresse och frågorna börjar hagla. Efter att ha besvarat frågorna så gott jag kan förklarar jag att vi skall vända om och bege oss tillbaka till den plats vi kommit från. Männen vill inte släppa oss till en början men ångrar sig och låter oss vandra vidare. På vägen hem spekulerade vi i vad det var männen inte ville att vi skulle se uppe vid grottan. Var det så enkelt att de fanns en ganjaodling eller var det en helig plats? Vi var glada att komma ifrån situationen med livet i behåll.

Senare på kvällen drog vi igång en stor fest på lite billig indonesisk whiskey. Vår trio skulle splittras. Pierre skulle fortsätta till Timor och Peter skulle till Australien medan min resa skulle fortsätta på Sulawesi, gamla Celebes. Festen pågick hela natten och alla var med. Bybor blandades med anställda och resenärer. Musiken ”pumpade” ut från freestylern som försetts med två små högtalare så att alla kunde höra den råa teknomusiken. Efter ett tag lyckades en av de lokala hitta en bandspelare så att det blev lite dans på stranden. Ett spontanbad från min sida avslöjade en helt ny värld – jag blev övertygad om att whiskeyn vi just druckit måste ha varit spetsad med något. Vattnet omkring mig lyste och ju mer jag plaskade desto mer lyste vattnet. Peter stod på stranden och bara gapade och trodde inte sina ögon. Byborna skrattade bara och sa något obegripligt ord på indonesiska. Plötsligt förstod jag: mareld naturligtvis. Jag hade upplevt detta i Bohuslän under ett nattdyk. Vid beröring av ett visst plankton alstras ljus som får vattnet att verka självlysande. Det tog inte lång tid förrän de flesta av resenärerna var i vattnet och plaskade som galna.

Till slut slocknar jag på överslaven i vår bungalow. Musiken har tystnat och alla har lagt sig i sina kryptin. Plötsligt vaknar jag upp av ett ljud utanför dörren. Jag ser att dörren öppnas upp och utanför står en häxliknande gestalt med tovtigt hår och trasor till kläder. Kvinnan rusar in på golvet och börjar skrika och vifta med armarna. Jag grips av panik. Jag fjädrar upp på golvet och skriker samtidigt efter ficklampan. Peter vaknar upp med stora ögon och letar febrilt efter den. Kvinnan far fram och tillbaka i rummet men jag får inte tag på henne. Plötsligt tänds ficklampan och kvinnan är borta. Jag står ensam på golvet, kallsvettig och helt förvirrad. Utanför hör jag röster och jag öppnar dörren som varit stängd hela tiden. Folk med ficklampor står utanför och undrar vad som händer. ”Allt är ok nu”, säger jag och ger dem ett stort leende. Jag stänger dörren och ser Peter ligga i sin säng, stel av skräck.

– Vad fan hände?

– Såg du kvinnan?

– Vilken jävla kvinna? Du var ju helt galen!

Plötsligt inser jag att allt varit en dröm eller hallucination. Jag förklarar för Peter som nog inte fick sova mycket under resten av natten av rädsla för att jag skulle flippa ut igen. Nästkommande dag skildes våra vägar åt. Jag åkte till Ujung Pandang på Sulawesi.

## Sulawesi

Sulawesi var anledningen till min resa och det var här äventyren skulle förverkligas, djur skulle fotograferas och naturfolk skulle hittas. Mitt mål var ett område i centrala Sulawesi, Morowali, där wanafolket levde på ett stenåldersmässigt sätt på jakt och fiske samt lite jordbruk. Mina förhoppningar om att få träffa genuina regnskogsfolk kunde besannas här på gamla Celebes. Nu befann jag mig i Ujung Pandang, den största staden på ön.

Den övervägande delen av befolkningen är havszigenare, så kallade Bugis, samt makassares. Staden har inte ett högt tempo men det vimlar av marknader och gatuförsäljare så att hitta sig en mat bit är det minsta problemet. Maten i Ujung pandang är i en klass för sig. Man kan säga att den består av tre delar: ris, fisk och chili. Kombinationen är oslagbar och med en inhemsk öl till detta skulle man nästan kunna tro att man är i himmelriket. Den bästa maten finns vid stranden. Vid ett besök i Ujung pandang är det lokala museet, som finns i en av borgarna i staden, ett måste. Detta är verkligen en syn för ögat. Hälften av föremålen i montrarna är borta, detta på grund av att man sålt värdefulla föremål för att kunna driva stället. En del har väl naturligtvis gått ner i fickan på ansvarig chef och andra har stulits på annan väg, men en del fina föremål finns fortfarande kvar. Vill man spara på benen är möjligheterna stora. Staden tycks ha ett överdimensionerat antal rikshas. Det väller av dem och efter en tur på byn blir man snart trött på tjtandet och rikshaåkning. Min vistelse i staden blev kort och med en bussfärd norrut till Rantepao närmade jag mig mina mål.

## Rantepao

Rantepao är huvudstaden i Tanatoradaja. Området som är centralt beläget runt bergsområdet i Sulawesi har ett enormt kulturliv. Folket kallas för Toraja. Fram till 1900-talets början lyckades torajafolket hålla sig för sig själva i bergen. Men till slut kunde holländarna inte lämna dem i fred. Man tvingade dem till att ge upp sina ritualer och missionärerna flockades som flugor. En del av traditionerna bevarades dock, den mest märkvärdiga är troligtvis begravningsceremonin *Tomate* där hundratals djur slaktas. Tidigare var det även människor, såsom slavar och lägre stående personer, som fick sätta livet till. Slakten försiggår offentligt och djuren binds upp på en arena vid diverse pålar. Där går det sedan runt ett antal ”slaktare” med stora knivar som skär halsen av de uppbundna djuren. Ingen trevlig syn men ceremonin har lockat turister från alla världens hörn i många år. De får se djuren få halsen avskuren, säkerligen med blandade känslor. Ceremonin som jag var på bestod av ett åttiotal djur, allt från hästar, kor, getter och grisar till någon slags regnskogshjort. Jag beslöt mig ganska snart för att lämna ceremonin till fördel för en vandring i de närbelägna bergen.

På min vandring i närheten av en by nära Rantepao såg jag två pojkar som lekte vid en klippformation. Jag närmade mig klippan och såg till min förvåning en döds-kalle ligga på marken. Jag tittade runt men pojkarna var försvunna. Efter ett par steg var jag omgärdad av mänskliga skelett. Hela klippan var belamrad med skallar och ben – det var en makaber syn. På en bänk låg skallarna staplade likt en pyramid. Några var mindre än andra, troligen var det barnskallar. Högre upp på klippan fanns det uthugget hål där ännu fler ben och skallar låg staplade. Plötsligt dök en man upp bakom mig. Mannen var välklädd och talade tämligen god engelska. Han skrattade när han såg mitt ansiktsuttryck. Han frågade var min guide var och då jag svarade att jag inte hade någon såg han förvånad ut. Han erbjöd sig att guida mig för några få rupier. Jag tackade och lyssnade med stora öron. Han visade en kista som hängde mitt på väggen. Kistan var nyupphängd och i ena hörnet var det blött, som om liket börjat förruttna. Anledningen till att kistor hängts upp, förklarade mannen, var på grund av rädslan för gravplundrare. Den begravde förses med dyrbarheter, ungefär som våra vikingar. Vi vandrade runt platsen och fler ben och skallar visade sig. Mannen sa att detta var Torajas begravningsplats. I en del av väggen hade man gjort små dockor, *Tau tau*, ca en meter höga. Dessa var avbilder av de döda, förklarade mannen, men då endast av de döda som haft en hög status i byn.

Vår vandring fortsatte och efter en stund befann vi oss i en by med traditionellt byggda hus. Husen såg ut som gamla slagskepp uppsatta på pålar. Husen var fantastiskt vackra och utsmyckade med detaljerade sniderier och färger. Mannen pekade på ett hus. Han sa att i det huset finns ett lik av en gammal kvinna vars son har förvarat henne där inne i över ett år för att spara ihop pengar så att han skall ha råd med begravningsceremonin. Ceremonin är naturligtvis riktigt dyr med tanke på alla djur som skall slaktas. Vi blev inbjudna till en familj som bjöd på lite te. Samtalet kretsade runt döden som så mycket annat i Rantepao. Framåt eftermiddagen tackade jag för all nyttig information som jag fått under dagen och begav mig tillbaka till Rantepao.

I byn fick jag lift med en man som skulle till Rantepao. Jag tackade mannen som guidat mig innan han for iväg. Väl i Rantepao träffade jag en tysk som varit runt på ett tiotal ceremonier och var helt fascinerad av platsen. Han berättade också om en ögrupp som han hade besökt ganska nyligen, Togianöarna. Att döma av all upphetsning som han utstrålade när han berättade om öarna är det nog en riktigt vacker plats. Öarna hyser en koloni med sjökor och har ett enormt marint liv. De tre olika sorters korallreven finns här på en och samma plats: atoll, barriärrev och fristående rev. Det kändes som ett riktigt fint resmål men jag var ju här på andra äventyr, dessutom var tiden knapp. Jag berättade om mina resplaner och de kommande äventyren. Han skrattade och hävdade att han varit i Morovali och besökt folket i regnskogen. Det hade varit en stor besvikelse. Missionärerna hade kristnat folket för länge sedan och deras livsvanor hade förändrats radikalt. Alkoholism och andra missbruk hade följt i missionärernas spår. Dessutom kunde man för några rupier hyra en guide som tog en till regnskogsfolket. Detta var inte riktigt vad jag hade i tankarna när jag planerade hemma i Sverige och läste skrifter i både Illustrerad vetenskap och National Geographic om nomadfolket. Givetvis hade de båda skrifterna förskönat den verkliga situationen med råge. Besvikelsen var total, målet med resan var spolerad. Han nämnde dock att han hade en kompis, Bruno Bauman, som hade vistats i trakterna av Irian jaya en hel del och var delaktig i upptäckten av tolambifolket som levde i hus uppe i trädkronorna. Bruno hade berättat att han hade planer att besöka ön Seram och hade tänkt åka dit inom de närmaste åren. Bruno Bauman var välkänd bland äventyrare men mest känd för sina eskapader på Borneo.

Några år tidigare hade jag varit på Borneo, i byn Bintulu, där jag fick en snabb kontakt med Bruno i en antikaffär. Han hade då tillbringat ett antal år med penanfolket och drev en hård kamp mot regnskogsskövlingen. Vissa sa att han var mer penan än penanerna själva. Han var efterlyst av regeringen i några år men lyckades ta sig ur landet utan problem. Dessvärre lämnade han fru och barn, som var från stammen i regnskogen, och detta blev hårt kritiserat. Enligt Bruno skulle det finnas en stam på ön Seram som vandrade omkring spritt språngande nakna. Detta gav mig nytt hopp. Nu fick jag lägga om planerna helt. Jag skulle ta mig till Palu med flyg österut till Ambon och sedan med båt till ön Seram. Om en så välkänd äventyrare var på väg till ön skulle det inte bli en besvikelse för mig. Men mycket skulle hinnas med innan flyget från Bali lämnade Indonesien, så nu var det bråttom.

Min väg fortsatte norrut och passerade Poso, som under tiden blev föremål för stridigheter mellan kristna och muslimer. Det varade inte så länge men för säkerhets skull övernattade jag inte i Poso. Resan blev riktigt lång och de trånga bussarna och det långa resandet gjorde sig påminda. Ryggen var i trasor och lynnet var väl inte överdrivet bra heller. Väl i Palu tog jag kontakt med de lokala myndigheterna för att undersöka närområdets sevärdheter. Området skulle visa sig vara riktigt intressant, Seram fick vänta ett tag.

## Palu

Jag hade bestämt möte med en man som sades vara den bästa och mest kunniga guiden i hela Centralsulawesi, förutom Jenna förstås. Jenna var den kvinnliga guide som hade gjort flera svåra expeditioner in i Morowaliområdet och andra otillgängliga platser på Sulawesi. Hon var dock numera i England och korsade endast farliga bilvägar istället för regnskogens floder. På hennes sista tur bar det iväg till ett bergsområde nordöst om Palu. Det var Ebony Tours som hade organiserat en expedition upp till toppen av ett berg som aldrig blivit bestigit tidigare. Det var fullt pådrag med filmteam och bärare med mera. Under denna tur stötte expeditionen på ett träd med ett hus i. Under trädhuset fanns fler andra hus – detta var boningshuset för orang-kailifolket. En av fotograferna tog en bild av huset och det var denna bild som skulle få mig att vilja komma till samma plats och förbi, längre in i regnskogen.

Jag och guiden, som hade en lång meritlista över expeditioner till olika platser i regnskogen, satt nu och väntade klockan åtta på morgonen i ett av de mindre populära områdena i Palu. Detta var en man som blivit rekommenderad av Adri F. Adri satt på ett kontor i Palu som ansvarig för de mindre utvecklade områdena och dess problem. Där hade jag varit några dagar tidigare och förklarat mitt intresse av djur, natur och naturfolk.

”Mr Gullvert”, sa Adri, ”det finns inget primitivt folk i regnskogen på Sulawesi. Det är bara sägner.” Just som han sa det såg jag en bild på väggen av ett hus uppe i ett träd. Detta var Jennas bild från Orang-kailiområdet. Jag frågade genast: ”Var är bilden tagen? Dit vill jag”. En min som vittnade om att jag trampat på en känslig nerv dök upp i Adris ansikte. Jag var tyvärr tvungen att avlägga en liten vit lögn för att komma vidare i vår diskussion eftersom Adri hade förvandlats till sten efter mitt hastiga inlägg. Plötsligt blev jag antropologstuderande och skrev även artiklar i en tidning som var extremt populär i Skandinavien. Adris min ändrades när han förstod hur populärt området – och han själv – skulle bli i Skandinavien. Detta betydde turister, som betyder pengar, som betyder makt, etc. Det tog inte lång tid förrän han hade ordnat med tillstånd och en guide som var den bästa som gick att få tag på. Det bästa var nog priset som blivit reducerat eftersom studentlivet inte är direkt fett!

Jag hade bestämt ett möte med guiden klockan 8:00 på mitt slummiga hotellrum. Inte klockan 8:00 utan 21:00 dök den berömda guiden upp. Mannen ursäktade sin sena ankomst och satte sig ned i en skabbig rottingstol. Hans namn var Darwin Sumang. Stora svettpärlor i hans panna och darrande röst vittnade om någon slags oro. Jag sa inget om att han var försenad utan var bara väldigt glad över att se honom. Efter en lång redovisning om mina planer kände jag starka negativa vibbar från Darwin. ”Mister”, sa Darwin, ”detta område du talar om är mycket svårt att nå och har inget djurliv av intresse och det folk du talar om är mycket ogästvänligt. Det finns andra bättre ställen.” Jag frågade han hur han kunde veta något om folket. Jo, han hade varit med som andra guide på den expedition som Jenna hade anordnat tillsammans med Ebony Tours och det var den värsta tur han någonsin varit på, trots att de var tretton personer som kunde hjälpa till när det blev problem och nu när vi bara var två skulle det inte fungera. Min uppfattning var att Darwin inte hade några erfarenheter som pekade på att orang-kailifolket var ogästvänligt eftersom de aldrig kom i kontakt med dem. De hade bara vandrat förbi och knäppt ett foto, mer var det inte. Efter många och långa diskussioner svarade Darwin ja, fast med krav på att ta med sig en av sina män till att förstärka gruppen. ”Det kör vi på”, sa jag och gladde mig åt att få komma i säng eftersom det snart började ljusna och då började även allt oväsen och stoj.

Den här morgonen sov jag gott och ingen kunde väcka mig. Nu var det klart och vi var på väg in i regnskogen.

Jag vaknade upp av Darwins röst utanför min dörr. Jag hoppade upp ur sängen och ut genom dörren. Där stod han med ett leende som var svårtolkat och Mona-Lisa dök upp i mina tankar. "Hello Miche", sa Darwin. Äntligen hade han slutat säga Mister, nu var vi mer på samma nivå. Förhoppningsvis skulle det hjälpa mig längre fram på turen. Jag hade packat och inhandlat förnödenheter för eget bruk och som tur var hade även Darwin gjort detsamma. Alltför ofta har det hänt att guider eller bärare antagit att man skall förse dem med mat utan att diskutera det innan, men så var det inte i detta fallet utan Darwin var välförberedd.

Utanför hotellet stod en pickup som mer hade passat på en bilskrot än som ett fordon människor skall färdas i. Denna "bil" var vårt öde de kommande 7 timmarna. Vi hade en egen chaufför som måste ha varit en reinkarnation av Elvis. De var lika som bär förutom att denne Elvis var något mer hetsig i humöret. Han sparkade och svor när han körde sicksack mellan hästar, vagnar och bilar. När vi väl hade kommit ut ur Palu förändrades landskapet drastiskt. Risfält och ett och annat hus där någon bonde bodde dominerade landskapsbilden. Solen gassade och med bilrutan nervevad kändes det härligt att vara på väg mot okända marker igen.

Det var här i en liten by vi skulle hämta vår förstärkning. Det var nog inte allt för ofta den vite mannen satte sin fot på denna plats eftersom en del av barnen började gråta vid första anblicken av mig – inget vidare bra betyg. En del av de äldre människorna tittade lite snett och tänkte nog på den tiden då holländarna regerade över Indonesien. Ungdomarna var som alla andra ungdomar: nyfikna och glada över att träffa någon som kom från en plats utanför Indonesien. Mannen vi skulle hämta kallades Pappa-Allan, en man i fyrtioårsåldern med ett otroligt gott humör. Han talade inte engelska så Darwin hjälpte till då min indonesiska fallerade. Eftersom det nu började bli trångt inne i bilen p g a Pappa-Allan satte jag och Darwin oss på flaket och njöt av utsikten.

Efter några timmar förändrades landskapet igen, det blev bergigt och regnskogen tog vid. Det dröjde inte länge förrän vägen fick ett tak av trädkronor som skymde allt ljus så att det nästan blev mörkt. Temperaturen sjönk drastiskt i skuggan av träden men även höjden gjorde sitt till. Vägen som varit dålig hela tiden från Palu blev nu mycket sämre och ibland hade ena väghalvan försvunnit ned i avgrunden. Skulle man av någon anledning köra av vägen hade man två alternativ: det ena var ett stup på ett antal hundra meter, det andra var en bergvägg som inte heller den såg särskilt lockande ut. Efter 7 timmar var vägen omöjlig att köra på, den hade växt igen av träd och buskar. Mannen som liknade Elvis stannade bilen och nickade bestämt mot mig. Vi hoppade av flaket och tog våra ryggsäckar. Elvis försökte vända bilen för att köra tillbaka igen. Detta var inte lätt med tanke på vägens bredd men till slut lyckades han. Med ett hysteriskt skratt och en gest riktad mot huvudet for han iväg. När han kommit hundra meter tutade han och skrattade ännu en gång. Härifrån började vi vår vandring in i regnskogen.

## **Vandringen börjar**

Vägen var slut och vi började vandra uppför en bergssluttning som var täckt av regnskog. Vi var alla ganska möra efter bilturen som hade varit en upplevelse i sig. Vi nådde snart toppen av det lilla berg vi vandrade upp för och där fanns en liten lucka i lövverket så att man kunde se hur regnskogen böljade fram över berg och kullar. Det såg ut som om det inte fanns någon ände på det gröna täcket. Solen stod i zenit och svetten flödade medan insekterna surrade runt öronen. På vandringen in lyckades jag bränna mig på armen av någon slags brännässla från helvetet. Det gjorde ont men jag försökte att inte visa någonting. Den första etappen var troligen ett test för att se vad jag gick för så att de skulle veta var de skulle lägga ribban på resten av vandringen. Och så kom det jag hade väntat på så länge: Darwin och Pappa-Allan föreslog en paus. Detta lät inte helt dumt eftersom det hade börjat krampa rejält i benen. Denna paus lät mig förstå att jag hade klarat den första etappen och blivit godkänd som vandrare av dessa två män.

Vi satte oss ned och vilade mot var sin trädstam. Det verkade som att det var fler än jag som hade blivit brända av växten eftersom Pappa-Allan satt och klappade sitt ben och lade svalkande jord på den brända huden. Vi skrattade allesammans åt smärtan. Under rasten berättade Pappa-Allan att han talade lite av orang-kailispråket. Hans far var från denna stam. Det var inget man stoltserade med i byn eftersom orang-kaili ansågs som primitiva och farliga. En del påstod till och med att de gick helt nakna och sköt med sina blåsrör på allt som rörde sig. Pappa-Allan blev väldigt glad när jag visade intresse för hans ursprung.

Vår vandring fortsatte och vi kom till allt mer avlägsna platser. Naturen förändrades efterhand som vi gick högre och högre upp i bergen. Plötsligt stannade Pappa-Allan upp och pekade ut mot en yta i en öppning i växtligheten som blivit skövlad. Det var orang-kailifolkets verk och vi hade tur som lyckades hitta dem samma dag som vi kommit. Vi var alla lyckliga och var nu på väg i riktning mot den skövlade platsen. Det var cirka tre timmars vandring och det var mer än nog eftersom det började bli kväll och mörkret skulle vara över oss om ungefär två timmar.

Efter en och en halv timmes vandring upptäcker vi plötsligt att vi står mitt emellan tre hus. De är gjorda av bambu och taken är av bananblad som lagts omlott på varandra. Jag blir helt stel med tanke på hur klumpiga vi varit som inte sett husen förrän vi praktiskt taget stod mitt ibland dem – det var inte bra. Det är helt tyst, inte ett ljud hörs eller sägs. Jag ser på Darwin. Svetten rinner på honom och han ser orolig ut. Hans blick försöker få kontakt med Pappa-Allan som är fullt upptagen med att granska husen. Plötsligt bryter Pappa-Allan tystnaden: ”Det är helt tomt, de har övergivit stället och dragit vidare.” En lättnad sprider sig i min kropp. Tyvärr hade jag inte varit helt beredd på denna plötsliga krock med husen. Med denna upptäckt visste vi åtminstone att det fanns orang-kailifolk i närheten och det var en glädje eftersom det var långt ifrån säkert att vi skulle hitta ett enda spår av dem.

Vi stannade för att vila upp oss för att kunna fortsätta med nya friska tag morgonen därpå. Under kvällen undersökte vi konstruktionen av hyddorna som var otroligt välgjorda. Innan vi skulle lägga oss i en av hyddorna frågade Darwin mig om jag ville vända om eftersom det kunde bli farligt längre fram. Plötsligt förstod jag att Darwin aldrig hade räknat med att vi skulle hitta folket utan bara vandra runt i regnskogen ett tag och sedan åka därifrån och hoppas på att jag blev glad ändå. Han fick ett leende som svar. Under nästa timme följde en våldsam diskussion som jag inte förstod mycket av men det verkade som om Pappa-Allan ville fortsätta emedan Darwin ville avbryta vår tur. Pappa-Allan var lugn i sin ton men Darwin slutade diskussionen med att dra en filt över sitt huvud på ett demonstrativt sätt. Jag hade svårt att hålla mig för skratt men gjorde det ändå. Natten blev lång med tanke på alla de ljud som hör till regnskogens miljö och mina tankar var riktade på alla de otrevliga djur som kanske skulle vilja hälsa på i min sovsäck. Till slut somnade jag och sov som en stock efter dagens långa vandring.

På morgonen var jag den förste som vaknade upp. Jag bestämde mig för att ta en liten tur runt den övergivna byn. En liten bit från byn ligger en liten älv som jag bestämde mig för att följa en bit. Jag hade kameran med mig om något oväntat skulle dyka upp. Skorna lämnade jag vid hyddan för att inte blöta ner dem i älven men också för att kunna smyga bättre och kanske upptäcka något av de udda djur som finns i området. Babirusan exempelvis, som är en slags blandning mellan hjort och vildsvin med stora betar som liknar horn men som faktiskt är tänder. Babirusa betyder just svinhjort på bahasaindonesiska.

Regnskogen vid älven bildade en tunnel av alla trädkronor. Jag hoppade från sten till sten vid älvstranden. Vid ett parti hade älven bildat en damm och en undersökning måste göras omedelbart. Jag fann ett antal mindre fiskar och en del roliga insekter. Under en sten fick mina ögon syn på en märklig varelse men det var dålig sikt och svårt att se vad det var. I min iver att få reda på vad det var jag stod och tittade på sträckte jag ner min hand under vattnet och försökte greppa det underliga djuret som var stort som en hockey puck. Plötsligt kände jag en smärta som spred sig i hela kroppen. Med ett jättevår och ett antal danssteg lyckades jag ta mig upp på stranden igen utan att släppa taget om djuret. Väl på stranden såg jag vad som hade orsakat mig denna smärta. Det var en krabba som blivit småförbannad för att jag så oförsäktligt hade försökt att undersöka den. 'Vad gör du här? Du skall vara i havet och inte i en sötvattensälv', sa jag till honom men han förstod inte och kravlade bara vidare ner i vattnet. Klockan började bli mycket och jag blev tvungen att vända tillbaka till hyddan för att inte skapa oro. Tyvärr var det redan för sent för när jag kom till hyddan var Darwin mer än upprörd. Han behärskade sig dock när han såg att ingen skada var skedd.

Vår vandring fortsatte, men denna gång med ett mer sammanbitet gäng. Terrängen förändrades till ett mer kuperat landskap men utan några större höjdskillnader vilket var trevligt eftersom gårdagens ständiga uppåtlutning hade satt sig i benen. Efter några timmars vandring öppnade sig regnskogens tak och plötsligt stod vi på en gräsmark stor som två fotbollsplaner. Mitt på planen fanns en liten koja som såg vindpinad ut. Det första som slog mig var att detta måste vara ännu ett övergivet fält av orang-kailifolket. Vi gick fram till kojan och inspekterade.

Pappa-Allan sätter sig på huk och känner med handen i den eldstad som ligger mitt i kojan. Han vänder sig hastigt om och säger något obegripligt på indonesiska. Jag ser att det fortfarande glöder i eldstaden. "Äntligen", tänker jag med viss tvekan. Darwin och Pappa-Allan konfererar och Darwin verkar spänd. Han nickar till mig och jag förstår att orang-kailifolket är nära. Pappa-Allan ställer sig mot fältets norra hörn och ropar så högt han kan. Det dröjer inte länge förrän han får ett svar. "De är på väg", säger Darwin, "se dem inte i ögonen och gör inga hastiga rörelser". Mitt hjärta börjar bulta allt kraftigare. Plötsligt ser vi två barbröstade män komma emot oss med raska steg. I samma ögonblick de ser mig stannar de upp och börjar gå långsammare. Jag sänker blicken och tittar till slut ned i backen. De sätter sig i kojan och riktar sina blickar mot Pappa-Allan, varken Darwin eller jag blir tillägnad någon blick. Läget är spänt men Pappa-Allan pratar lugnt och metodiskt till de bägge och lyckas till och med få fram ett skratt av den ena mannen. Efter en stund vänder sig Pappa-Allan till mig och visar med en gest att jag skall komma och sätta mig vid dem. Jag närmar mig försiktigt men med ett smil på läpparna. Jag hälsar på de bägge männen med ett handslag samtidigt som jag säger "acko locko mandio" (jag går och badar ) eftersom det är de enda orden jag kan komma ihåg av Pappa-Allans undervisning i orangkailispråket. De bägge männen börjar genast skratta och tar mig i handen. De sätter igång att prata som om jag kan språket flytande.

Darwin som stått på behörigt avstånd under tiden kom nu fram och var väldigt glad. Isen var bruten och det fanns ingen hejd på kroppsspråkets alla former. Männen tyckte att min ljusa hy och hår var det mest spännande. De ville hela tiden känna och ta på mina armar men för att inte få det till att bli pinsamt blev det att vi skakade hand ungefär hundra gånger. När männen förstått varför vi var här ville de ta oss till sin by. Vår lilla grupp som nu bestod av fyra personer traskade vidare in i djungeln.

### **Sesere**

En bit fram på kvällen kom vi fram till en bergskam där en upptrampad stig gick upp och en bit uppåt skymtade ett hus. Jag gick mot huset som såg mer och mer underligt ut. Ca 50 meter från huset såg jag tydligt att det var ett trädhushus och jag blev alldeles darrig av glädje. Min glädje smittade av sig på orang-kailimännen som även de blev glada över fyndet. Vi satte oss under trädet och pratade och tog bilder. En grundlig redogörelse av trädhuset fick vi av den mer pratsamma orang-kailimannen. Huset uppe i trädet används och byggs för nyblivna par. Efter ceremonin som kan liknas vid ett giftermål får paret tillbringa några dagar uppe i trädet och lära känna varandra väl. Vi beslutade oss för att övernatta i en övergiven hydda inte långt från trädhuset.

Dagen därpå vandrade jag upp till trädduset en sista gång innan vi gav oss i väg till männens by. Efter ett tags vandring i kuperad terräng kom vi till en mindre fors. Några stenar var väl utplacerade så att en övergång bildades. Vi fortsatte på den östra sidan av forsen, motströms. Lite längre fram lugnade sig forsen och övergick till en å. På kanten av ån stod två pojkar och fiskade. De hade inte sett oss än och vi var ca 40 meter från dem. En av pojkarna tittade upp och fick se orang-kailimännen i vår grupp. Ett brett leende spreds i hans ansikte för att på en mikrosekund förändras till skräck och fasa. Pojken fick nu syn på mig. Snabbare reaktioner har jag inte skådat. Som en katt tvärvände pojken och började löpa ifrån oss. I samma veva greppade han sin kamrat som föll till marken men var snabbt uppe igen. Orang-kailimännen skrattade och pekade med handen mot stigens riktning:

”Sesere! Sesere!”

Det tog inte lång tid förrän vi plötsligt upptäckte att vi befann oss i en mindre by. Här fanns dock inget folk. Orang-kailimännen började ropa och knacka på dörrar. Plötsligt öppnade sig en dörr och en mycket gammal man kom ut. Orang-kailimännen visade stor respekt för mannen och efter en kort konversation med dem båda gick han rakt fram till mig och tog mig i handen. Han ledde mig till en av de större hyddorna medan Pappa-Allan och Darwin stod helt stilla och togs om hand av en grupp män i höftskynken. Inne i hyddan, som den gamle mannen lett mig till, gjorde jag ett misstag: jag tog inte av mig skorna. Detta var inte bra, naturligtvis skulle jag ha gjort det eftersom detta var ju troligtvis någons hem. Jag fick en kort tillrättavisning av den gamle som pekade på sig själv och sa ”Bapak raja” som betyder hövding på indonesiska.

En pojke i 14-årsåldern kom in i hyddan och började prata på dålig indonesiska. Han bar ett par shorts och en ihålig t-shirt. Jag förstod att pojken var en av dem som har lite kontakt med omvärlden och troligtvis brukar vara med vid byteshandeln som försiggår vid kanten av regnskogen. Med hjälp av pojken och ett ritblock lyckades jag göra mig någorlunda förstådd. Jag pekade på saker som sedan hövdingen talade om vad det heter på orang-kaili. Flera män hade anslutit sig till hyddan och nu var vi ett tiotal personer. Efter en tid började jag repetera det jag skrivit och förvåning och häpnad bröt ut. Männen i stugan fick nu för sig att jag talade flytande orang-kaili och började prata i mun på varandra. Tusen frågor haglade och en del män blev till och med något aggressiva när jag inte svarade på deras frågor. I deras ögon hade jag ju lärt mig deras språk nu. Efter hand började jag att rita olika djur och föremål som skaran sedan fick namnge. Detta gav mig till slut en liten ordlista över orang-kailispråket.

Efter mycket samtal blev jag visad till en hydda som var rymlig och hade öppen planlösning. I ena hörnet såg jag Pappa-Allans och Darwins packning. Den låg på två bastmattor och en tredje bastmatta låg bredvid. Detta var min sovplats. Jag vände mig till det långa följet och sa ”acko locko mandio” (jag går och badar). Samtliga började att skratta. Pojken som kunde en del indonesiska tog min hand och ledde mig ner till floden som låg en femtio meter från hyddan. Vattnet var klart och man kunde se småfisk som simmade runt på botten. Vi var inte ensamma vid floden, här fanns 5-6 barn och tre kvinnor som tvättade kläder. De tittade generat på mig och jag gjorde allt för att se trevlig ut. Floden var inte djup här utan ca en halvmeter på det djupaste. Detta innebar att en form av armhävning var tvungen att presteras om man skulle få hela kroppen blöt. När jag väl fått av mig kläderna började kvinnorna att skratta, dock började ett barn att gråta. Jag vet inte vilket som var värst men bada skulle jag – bort med all lera och annan skit. Vattnet var iskallt men själva platsen var så vacker att jag inte brydde mig om kylan. Djungeln hängde över floden som var tillräckligt bred för att en öppning skulle bildas mellan de två strandzonerna. Tanken på vad som fanns bakom nästa meandering fick mig att vilja vandra vidare in i regnskogen.

Senare på kvällen förenades jag med Pappa-Allan och Darwin i den stora hyddan. De var glada att se mig och undrade hur jag mådde. Själva såg de något ansträngda ut. Tydligt hade de haft fullt upp med att förklara min vistelse för folket i byn och det hade funnits blandade reaktioner. Vi var långt ifrån ensamma i hyddan. Bapak raja satt mitt i rummet och var omgiven av ett tjugotal män och barn. Där fanns även någon yngre kvinna. Jag blev placerad en meter framför Bapak raja, med Darwin och Pappa-Allan på min högra sida. Folk hade tagit med sig frukt av olika slag och då mest dorianfrukt vars fruktkött påminner om smör i konsistensen. Dess lukt är inte av denna världen: en blandning mellan rutten lök och kadaver sprider sig till allas näsor inom en radie av minst tjugo meter. Bapak raja pratade nu genom Pappa-Allan. Han ville veta allt om städerna runt om på Sulawesi och när vi var klara med det så gällde frågan Indonesiens städer och därefter världen, men då speciellt Sverige. Jag berättade om samerna som den svenska motsvarigheten till Orang-kaili och de var speciellt intresserade av samernas användning av lasso. Resterande delen av kvällen gick åt till att diskutera fällor och jaktvapen. En kort demonstration av blåsrörskonsten visades upp av Bapak raja. Jag varnade också hövdingen för missionärer och liknande: "bevara och behåll er kultur" var mitt budskap. Vi berättade för Bapak raja att vi hade bestämt oss för att fortsätta vandringen in i regnskogen och han blev glad över vårt intresse för området.

Plötsligt deklarerar hövdingen att det är dags att gå och sova. De flesta lyder och masar sig vidare, själv blir jag visad till min bastmatta. Det är hårt på golvet och myggor surrar runt om och särskilt varmt är det inte heller. Detta resulterar i att jag får svårt att sova. Efter en timme märker jag att någon sitter vid min sida. Jag är tvungen att kisa lite grand så att ingen skall se att jag är vaken. Mannen som sitter vid min sida har händerna sträckta över min kropp samtidigt som han talar eller mässar på ett språk som inte låter som orang-kaili. Jag förstår att det är hövdingen. Efter ca tio minuter går mässandet över till någon mumlande sång som plötsligt slutar. Helt oväntat lägger sig hövdingen vid min sida och somnar, något jag själv inte gör på ett tag.

Morgonen därpå hade hövdingen tydligt gått upp före mig. Frukosten stod uppdukad vid min sida: kokta bananer. Darwin och de andra såg nöjda ut och verkade vara på bra humör. Efter att vi gjort oss färdiga samlades hela byn för att ta farväl. Vi tackade hövdingen med den klassiska "handen på hjärtat"-hälsningen och gick vår väg in i regnskogen med en klunga barn tätt efter. En av hövdingens män följde oss som vägvisare, samma man som vi hade träffat på det öppna fältet i början av vår vandring. Efter några hundra meter blev barnen tillbakakallade och vi vände oss om för att vinka en sista gång. Byn syntes dock inte längre och det var endast en grön ridå som reste sig.

Efter en regnig dag med halt väglag tog vi en välförtjänt paus. Under pausen åt vi frukt som vi hade fått av byborna. Jag frågade Darwin varför hövdingen hade mässat över mig. Darwin blev paff och så även Pappa-Allan.

– Sov du inte?

– Nä, inte helt.

Darwin berättade att hövdingen bett till de gudar vars domäner vi vistades i att låta oss gå ostört och utan problem. Skogsguden var en sådan men även flodguden och bergsguden. Detta var väldigt bra enligt Darwin och faktum var att jag aldrig sett Darwin så lugn och harmonisk som han nu var. Han var naturligtvis helt övertygad om att hövdingen säkrat vägen för vår fortsatta färd. Tanken var att vi skulle gå som en cirkel så att start och mål blev detsamma och vi var nu ungefär halvvägs på den cirkeln. Vår vägvisare skulle försöka följa detta mönster men berg och floder fick naturligtvis bestämma den verkliga vägen. Vår vandring följde en ravinkant eller dalkant. Nere i dalen fanns det små öppna ytor som troligtvis gjorts av Orang-kailis svedjebruk. En näshornsfågel flög graciöst förbi med sitt väldiga huvud.

Plötsligt hörde vi ett visslande som inte kom från en fågel. Orang-kailimannen visslade tillbaka. Vi började småjogga mot visslingens riktning. Nere på sluttningen av dalen såg vi ett hus. Tjugo meter från huset kunde vi se hur det rörde sig i buskarna, detta var troligen människorna som bodde här. Väl vid huset var det ingen där och trots orang-kailimannens ropande dök det inte upp någon. De boende hade dock en lite gris som troligen mer än gärna velat springa sin väg om den inte hade varit instängd i sin lilla hage under huset. Mannen som tagit oss till huset visade alla grejor runt omkring. Där fanns ryssjor och flätade korgar samt en massa palmblad. Det såg ut som om de höll på med mjöltillverkning av sagopalmens alla blad och urholkade stammar att döma. Utan tvekan fick de boende syn på mig innan vi hann förklara oss, vilket var synd. De kom troligen att få höra vem jag var av sina grannar i sinom tid men det är naturligtvis inte roligt att skrämma folk.

Vi avlägsnade oss så fort vi kunde och fortsatte vår färd mot vårt slutmål. Istället för att gå mot det strömmande vattnet följde vi med strömmen i flera av bäckarna vi korsade. Faktum är att ibland är att vada i bäckar och floder det enda bekväma sättet att ta sig fram i regnskogen. Det är även en bra försäkring för att inte gå vilse. Dessutom finns det andra fördelar, som till exempel att folk ofta lever vid vattendrag och sällan mitt inne på torra land. Ett annat skäl att hålla sig till vatten är naturligtvis vattnet i sig samt all den mat det kan föra med sig, såsom fisk och kräftdjur. Resterande delen av färden gick i vattnets tecken men att vandra i vatten en hel dag gör att fötterna inte bara luckras upp utan får även en obehagligt spänd och köttig konsistens. På kvällen märkte vi faktiskt allihopa av lite smärta av allt vattentramandet.

Vi slog läger vid en strandkant med kullersten. Skogens djur bekymrade oss inte mer och ljuden bara fanns där. Denna kväll kom vi in på de lite mer övernaturliga skepnaderna i regnskogen i vårt samtal. Darwin, Pappa-Allan och orang-kailimannen diskuterade de olika väsen som finns i regnskogen. Darwin berättade om en gång när han var liten och var ute och jagade hjort med sin far. De hade slagit läger vid en bäck och när de korsade bäcken hade Darwin fallit i. Nu skulle han hänga upp sina kläder på tork och valde en gren nära lägerelden. Efter ett par minuter började grenen att skaka så häftigt att kläderna föll till marken. Darwin tittade förskräckt på sin pappa som såg allvarligt på honom och sa: "Använd en annan gren som inte är så arg". Darwin skyndade med att plocka upp kläderna och kastade dem över en annan gren på motsatt sida av eldstaden. De satt tysta en stund och studerade den nya grenen. Den verkade acceptera kläderna och Darwin och hans far kunde därmed somna.

Historien gjorde inte min situation mindre spännande. Kort efteråt sa Darwin att skogsgudarna var som vinden: det går inte att se dem men man känner deras närvaro.

Jag fick själv tillfället att berätta om en händelse i Sumatras regnskog som jag hade varit med om ett antal år tidigare. Jag och min far samt en god vän vid namn Jonas var på en resa i Sumatra. Vi tog in på ett hostel som låg alldeles intill en regnskog där orangutanger, tigrar och krokodiler höll till. Under natten vaknade min far upp av att hans jordnötspåse for runt på golvet. Han for upp ur sängen och lyckades få fatt i en sko som han skickade iväg med full kraft mot plundraren. Vi andra vaknade upp av dunsen då min fars sko träffade ytterdörren men missade målet. Min far såg konfunderad ut och jag frågade vad det var som tagit påsen. Han berättade att det var något grönt utan päls och med runt huvud. Den natten lyckades vi inte lista ut vad det var min far hade sett. Efter några dagar tog vi oss ut i djungeln med hjälp av några lokala killar. Efter att vi slagit läger gick en av dem och strödde salt runt campingen. Först trodde jag att det var på grund av iglarna men sedan sa en av killarna att det var för ormarna och då började jag undra om det verkligen stämde. Efter mycket om och men så kröp det fram att det var för att skydda oss mot skogens onda väsen. De berättade då om små gröna gubbar med skalliga huvuden och stora magar som kom nattetid och knyckte saker. Vi började skratta, min far, jag och Jonas, vi berättade om händelsen på hostelet och killarna blev likbleka i ansiktet. De satt sedan uppe stora delar av natten och lyssnade och spejade ut i mörkret.

Nästkommade dagar tillbringades i eller bredvid bäckarna. Under dagarna fotograferade jag allt som rörde sig. Sista dagen möttes vi av en märklig överraskning. Vi hade gått från vattendragen och marken började bli torr, landskapet blev allt mer gräsbevuxet med buskar och allt mindre regnskog. Plötsligt vid en öppning såg vi vägen och pickupen, man kunde även skymta Elvis. Mitt emellan oss och Elvis satt två män. Vi gick med raska steg mot de två och efter några meter blev det tydligt vilka det var. Hövdingen med en följeslagare satt och väntade på oss. När han fick syn på oss fick han ett brett leende på läpparna. Vi hälsade med "handen på hjärtat"-hälsningen och satte oss bredvid männen. Elvis hade naturligtvis också sett oss och stod nu och gormade för allt vad han var värd. Bapak raja och Pappa-Allan talade allvarligt och ivrigt. Efter en stund vände sig Pappa-Allan till mig och berättade vad Bapak raja hade sagt: "Han vill att du berättar för regeringen om orang-kailifolkets situation och får dem att hjälpa dem". Hövdingen hade alltså tagit sig hela vägen dit för att säga de orden. Det skar i mitt hjärta och jag lovade hövdingen att berätta historien om deras situation. Hövdingen tackade mig för att kort därpå försvinna in i skogsbrynet varifrån han kommit.

### **Hemfärd**

Hemfärden med Elvis var ganska trevlig. Han trodde visserligen inte på hälften av det Darwin berättade för honom men vad gjorde väl det, vi hade ju våra minnen. Efter en del bilåkande började vi närma oss Palu. Bara av själva åsynen av staden Palu började jag längta tillbaka till skogen igen. Sagt och gjort, en biljett till Kota Ambon var beställd och en färd till ön Seram. Det sägs finnas medicinmän som flyger på löv där.

# Bali

